

სენიის ფურცელი

სურათებიანი დამატება 50

დამატების № 47.

პირი, 30 ივნისი 1902 წ.

გაზეთის № 1853.

მოუსვენარი წიგნი

მ. გორგასი

მე ბავშვი აღარ ვარ, ორმოცის წლისა შევსულდი. ვიცი ცხოვრება ისევე კარგად, როგორც ნაკლები ჩემის ხელის გულსა და ლოკებზე. მე ვერაფერს ველოდები მასწავლის. ოჯახის პატრონი ვარ. რათა ამ ოჯახისათვის კეთილ-დღეობა მიმეწიებინა, მთელი ოცი წელიწადი წლებზე ფეხს ვიდგამდი. დიდი! ეს საქმე არც ადვილია და არც სასიამოვნო. მაგრამ რაც იყო, წავიდა და ესლა მსურს დავისვენო კვამან-წყვეტი-საგან,—აი რის გავებასა ვთხოვთ, პატრონო ჩემო!

როდესაც ვისვენებ, მიყვარს კითხვა. კითხვა უდიდესი კმაყოფილება კულტურულ კაცისთვის. კარგად ვაფასებ წიგნს, კითხვა ჩემი ძვირფასი ჩვეულებაა. მაგრამ მე არ ვეყოფენი იმ კითხვით, რომელიც, როგორც შვიდნი ბურსი, ისე დღეწაფე-ბიან ხოლმე ყოველგვარ წიგნს; ეძებენ შიგ რაღაც ახალ სიტყვას და ცხოვრების საიდუმლოებას.

ვიცი როგორც უნდა კითხვება, დიდი ვიცი...

წიგნებს ყოველთვის ვარჩევ; ვკითხულობ კარგს, სიყვარულით დავწერდი წიგნებს. მომწონს, როდესაც ავტორი ახერხებს ცხოვრების კარგ მხარეების აღნიშვნას, როდესაც იგი ცუდსაც ისე ლაპარაკობს, რომელიც, რომ მოხარულია ღირსებად აღიარა ჰქონდეს და სტატე-ბი მხოლოდ წვეწის გემოთი. ჩვენ, ისეთ ხალხს, რომელსაც დღენი შრომაში გავიტარებთ, წიგნი უნდა გვანუგეზებდეს და ტკბილ ნივთს გვეუბნებოდეს,—აი რას მოგახსენებთ, პატრონო ჩემო. შვიდიდან მოსვენება უპირველესი, უწმინდესი ჩემი უფლებაა. ვინ იტყვის, ასე არ არისო?

ჰო და ავღებო ერთხელ და ვიციდ ერთის ახლად გამომცხვარ და ნაქებ მწერლის წიგნი.

ვიყიდე, სიამოვნებით მოვიტანე სახლში, საღამოთი ფრთხილად დავკვირი ფურცლები და კითხვას შევუდგე. უნდა გამოეტყველე, წინ და წინვე ცუდის აზრით ვიყავი გამსქვალული: არ მიყვარს ეს რაღაც ახალგაზღვა, სიმპატური მწერალი არიან, ვითომდა სხვა-და-სხვა ნიჭით ახტურვილი. მიყვარს ტურკვენი—შვიდი, წყნარი მწერალი; როდესაც კითხულობ იმის წიგნს, გგონია ნაღებს შეეძკევი; კითხულობ და ჰქვიტობ: დიდი ხანია ეს ამბავი მოხდა, გიარა, განვილო ყველა ამანაო!

მიყვარს განმაროვიც, შვიდიდ სწერდა, დარბაზილურად და დაბეჯითებით...

ჰო, ვკითხულობ იმ წიგნს... დასწყევლოს ვმამა! შვიდნიერი, სუფთა ენა, მიუდგომლობა, პირდაპირობა,—ძალიან კარგია! წვიკითხვ ერთი პატარა ამბავი, დავებურ წიგნი და დავებურად... შობამედილება სამწუხარო იყო, მაგრამ კითხვა მაინც უმწიზად შეიძლება. უკმები და შეუფერებელი არაფერი იყო: არ ისვენებდა უდიდესად შეძლებულთ, არა სკდოლოდ ავტორი უმტროს მათა კება-დიდებას, იმთა კეთილ-სინდისიერებისა და კარგ კაცობის ცამდე აყვანას. გეუბნებით, ასეთი არა იყო რა, ყოველივე მარტივად, უბრალოდ იყო აწერილი. წვიკითხვ მეორე ამბავიც—ძალიან, ძალიან კარგია! ვაშა! მესამეც... ამბავიც, როდესაც ჩინელს რომელიმე წვეთილ-მოსურსს მოწამელა უნდა, რომელმაც რაღაც მიზეზით თავი მოამბურა, იგი უპასინძლებდა ჯანჯავილის მურაბით. საცუხო-ბო მურაბაა, მეტად გემრიელი და დრომდე დიდის სიამოვნებით მიირთმევი. მაგრამ როდესაც ეს „ღროლ“ დადებდა,—მევილობით: კაც უტკობდ ეცემა, შორხა და გათავდა! აღიარების კვამ იმას აღარ უნდა, ვინაიდან თვითონვე სასიფაოს ქიების საკვები ხდება.

ასე ეს წიგნიც: ისე წვიკითხვ, რომ თავი არ ამიღია. ბოლის კითხვა ქვეშავებში განვარტე; ხოლო როდესაც გავა-ანგლისკლბს და ბურთა მშედალბანასამს: ზარბაზე ხელის-მოწერა ზრეტარაშა.

ლორდი მილნერი. ლორდი კიტჩენრი. ღნერალი დვეტი. ჰერცოგი. კაპიტანი ჰენლი.

თავი, სანთელი გავაქრ და ძილისათვის მოვეწმადე. მწერარ დამწვიდებული, გაქიბული. სინებელი და სიწუევი.

უტკობდ, წარმოიღვინეთ, რაღაც არა ჩვეულებრივი ვგრძებნი: მომეგენია, ვითომ ჩემ ზემოდ დფინავდენდ და ზუსუ-

ნებდნენ შემოდგომის ბუბუჩი; ხომ იცით, აი ის მოუსვენარი ბუბუჩი რომ არიან: ტრასა და იმავე დროს ესეთი ბუბუჩი ცვირ- ზედაც დაეჯაღებდა, ორივე ვერხულებს და ნიკაბულებს; დ- ცოკუეს თავის ფეხებით და გზარაზებს.

ვახელ თვალზე—აიფურია, მაგრამ გულს რაღაც მიღ- რნის, უსიამოვნებას ვგრძნობ, უნებლიეთ მაგრანდებთან, თვალ- წინ მიღებენ... წაქე- თხულ ამბისა გვირ- თა სახეები... ყველა- ნი მოხუცი არიან, წყნარნი, უსისხლო- ნი, იმათი ცხოვრება მოსაწყენი და სულე- ლური.

არ მეძინება...

ვიწყებ ფიქრს: აგე- რა, ორმოცი წელი ვცხოვრობ, ორმოცი წელი, ორმოცი. კუ- ქი ზეირიანად ვეღარ ინელვს საქველს. ცოლი მეუბნება ხო- ლმე—ჰმ—ისე აღარ გივარდარ, როგორც ხუთის წლის წინად გივარდარი... შვილი სულელი მეყვს. ნი-

შენი სახელი აქვს, ზარმაცობს, ყინულზე ცურაობს, კითხე- ლობს სულელი წიგნებს... უნდა ვნახო ერთი, რა წიგნი- ბია... სასწაულებელი — სატანჯავი დაწესებულება, რომე- ლიც ბავშვებს ამბიხნებს. ცოდს თვალები ჩაღურჯებული აქვს... ჩემი სასმასურბი... სიძარბოვ რომ მოგახსენო, სუ- ლლობა სასმასურბი და მთლად ჩემი ცხოვრებაც...

აქ ჩემ ოცნებას ცოცხა ფიქრე- ბი შევაყვეც და ზელახლო თვა- ლები ვავახილეთ. დასწყველის ეწმაცა? რასა ვებოდე? ჩემს სა- წარმოდან წიგნია, გამზარა, თხე- ლი, გრძელ და წარბი ფეხებზე შესკუბებული იგი მოწონების ნიშნად თავს მიქნებს და ჩურ- ჩლითი მეუბნება:

— კარგიდ ვანსაჯ, კარგიდ... სახე როგორღაც გრძელი აქვს, მოღუშული—მოწყენილი, თვალის ძალზედ აბრალებს, შიგ გულში მიყურებს.

— ამა იფიქრე, კარგიდ იფი- ქრე: რად იცხოვრე ორმოცი წელიწადი? რა შეიტანე ცხოვ- რებაში ამ ხნის განმავლობაში? არც ერთი ფიხილი აზრი არ დაბადებულა შენს თავში, არც ერთი ოცხალი სიტყვა არც ვითქვამს ამ ორმოცი წელიწად- ში... არასოდეს შენი გული არ აუღელვებია ძლიერ, მეღვარ გრძნობას, ხოლო როცხადც ქალი შეიყვარე, იმისა ზეტი- მობდი, კარგი ცოლი იქნება თუ აბაო. შენის სიცოცხლის სახვევარი სწავლის მოანდომე, მეორე ნახვევარი—იმის დივიწყებას რაც ისწავლე, ყოველივის იმის ფიქრში იყვიე, რომ კარგად

მოვეყუა შენი ცხოვრება, თბილი და მაძრად ყოველიყვე... უნნიშვნელი და შეუმნიშველი ადამიანი ხარ, ჩემო ძმარ. ამ ქვეყნად არავისთვის გამოსდევდა არა ხარ, მოკვდები და მერე რა დარჩება შენს შემდეგ? თითქოს არცი გეტყვობროს ქვე- ყანაზე...

ზედ მაკოცებდა ეს დაწყევლილი წიგნი, მაწყვება გულ- ზედ, იმისი ფურც- ლები კანკოლებენ, მებევევინ და მეჭურ- ჩალებინან:

— ისეთი, როგო- რიც შენ ხარ, ათი ათასია დღემიწაზე, ყველანი მთელ თქვენს სიცოცხლს სხე- ზათი კუჭრუტანებში ქიებსავეთ... ისწო- რედ ამასათვისაა სი- ცოცხელი მოსაწყენი და ერთფეროვანი.

ყურს ვუვლებ ამ სიტყვებს და ვგრძ- ნობ, თითქოს გულ- ში ვიდაცის წერილი და ცივი თითები ჩა- მიძიქრენ და ფათუ- რობენ შიგ, გული ზემღრევე, მტკიცე, მოუსვენრად ვარ. ცხოვრება ჭარხოსდეს ვარდით დაფენილი არ მეგონა; ისე ვეყურებდი, როგორც მო- ვალეობას, რომელიც მთლის ჩვეულებად ვადამეყუა... სიძარბოვეცი რომ ესაქვა, არც როგორ არ ვეყურებდი... ვცხოვრობდი—მოძრა და გთავდა, მაგრამ გულს ამ სულე- ლმა წიგნმა რაღაც უტანარად შევლება მოვინა, უტანე- ლი და მოსაწყენი ფერი და- დედა.

— სახლი იტანება, რაღაც უნდათ, რაღაცისთვის მიისწ- რადიან, შენცი მასურბენ... რას ენასურბებ? რისთვის მასურ- ბებ? რა აზრია სასმასურბი? არც შენა მტატებს რასმეს და სხვისაც არას აძლევს იგი... რა- და სცხოვრობ?

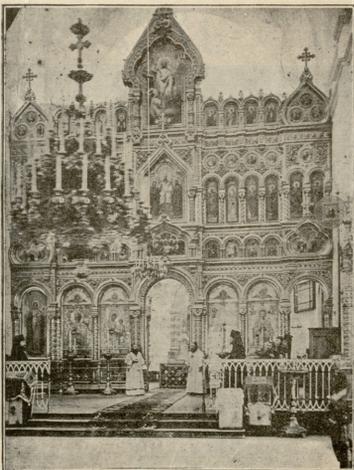
ეს კითხვები გულს მიღრ- ნინან, მეკვიანს. ძილი აღარ შემივლო. ადამიანმა ძილი, ზატო- ნო ჩემო, უნდა დიძინოს.

წიგნი ზინდ მოსვენებას არ მძლევდა: ფურცლებიდან მი- ქვეროდნენ ნაამბობის გვირნი და მეკითხებოდნენ!

— რად სცხოვრობ? — რა თქვენი საქება—მინ- ლად დამევირნა, მაგრამ ვერ შევემლო. ყურებში რაღაცის შრიალი, ჩურჩული ვაქჰინდა. ისე მეგონა. თითქოს ცხოვ- რების ტალღებმა მოიტაცეს ჩე- მი საწული და მეც და სად- ლაც ვაგვაქანეს... წარსულის მო- ვინებანი უსიამოვნოდ მომე- დებდნენ ჩემზედ... გვეყვები, ზატონო ჩემო, რომ ესე მო- უსვენრად ღამე არასოდეს არ გამოტარებია.

ას დი ზთინას მონასტერი

კანკელა ზთინას სახად მონასტრისას

№ 47
აბა
მინს ამ
წიგნმა
მოკვდები
წოლს
მინა,
ერთი?
მის ხმარ
რძალო
აიკრძალ
დან აღ
ნება უნ
სთვის
საქირო
ხომ თი
ნის...
—
იკითხა
ლო...
ლოდ:
რბულ
ლოცო
ლე წა
წაულ
...
იგი წ
შვიარ
ხოლო

აბა ებლა მე თქვენა გვითხვით: არა სარგებლობა აქვს ადამიანს იმ წიგნისაგან, რომელიც აწუხებს და ძილს უფრობობს? წიგნმა მხნეობა უნდა გამოიარკვეოს, ხოლო თუ იგი ეკლთ მოპოვებს ჩემს სავოლს — რა ეშმაკად მიზნა, მიზრძანეთ ერთი? ასეთის წიგნების ხმარება უნდა აიკრძალოს, დიდა, უნდა აიკრძალოს, ვინაიდან ადამიანს მოსვენება უნდა, ძილი იძიოს, სიხარული, სიამოვნება, საჭირო უსიამოვნოს ხომ თითონაც შეტყენოს...

— რითი გათავად იკითხავთ უმკვლარი... სულ უბრალოდ: ძალზე გავაყრებთ უამოვბოლო ლოგინიდან, დავაყრებ წიგნს ხელი და წაუღებ... მკაზმავს.

იმინაც დამიკავშირე! ყდა ძალიან მავარი და მძიმე აქვს. ებლა იგი წიგნების საწუბრე მიღებს, სულ ძირს, და როდესაც მხიარულდა ვარ, წყნარად წაიღს წვერს მივიღებ და ვკითხავ ხოლმე:

— ჰო, აბა რა გაიტანე?..

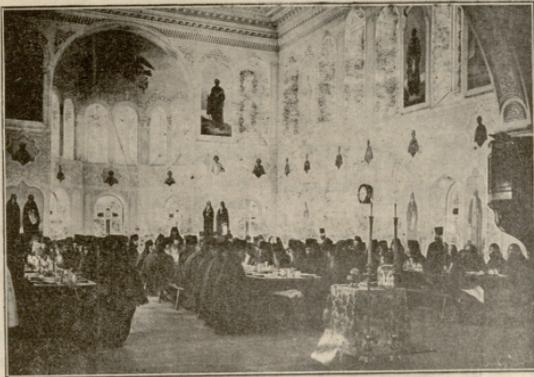
ოპ-ბუქ.

გ ა ს ა რ თ ო ბ ი

ქალების მადლიანია. ნიუ-იორკის შტატში, ქალაქ სირაკუზში, უხვადან ერთი ახალი მადლიანის ბატალიონი შესტა, რომელშიანც მხოლოდ კასთროკარი ქალებია არიან 16-დან 30 წლამდე.

ეს მადლიანე გესაზნან სამხედრო მართში კაცია ქალების ქუჩებში. მადლიანური ქალებან ტანისდებული ძლიან გველვითა:

მთა აგვათა შოგლე ღურეთი იუბეა, კორსიკი რომელზედგ სამწროვებულია თითბრის დილება, სირტედა და მადლე ევლიანი წადები. თაზედ ზადრდამანდუდად სურათი კოსტა ქუჩები—კუბები. მარშის დროს მთა ბატალიონს უკან მისდევდა ზარბაზანი და მისაღის და სურსათის საკუჭითი. ბატალიონის კამანდირმა—ქაღმა ცმოადნსადა, რომ არაფრის გულისთვის არ მიადღეს ბატალიონში ქირან ქალებს. „წუენ მთა მითრამ არ ვიღებთო,— ამბობს ქაღმა,— რომ მთა ქაღმებისაგანბრ-

ახალი ათონის კრებული

ნი, შოგარ-სარდალი, მკვლედაგურ-სანი, უმრ-სანი, შაგ-სანი-მკვლე-სარგარ-სანი და ცახი-სადელა-სანი, გერათის გუბერნატორი.

ეღურადება ინგლისის ტახტზე. გვირგვინის გურთხევის გადაცემა, რომელიც მეფის ავადყოფილების გამო მიხდა, იგზავს-სელებს შოგინს ძველი ამბები, რომ ინგლისის ისტორიაში სხელს „ეღურად“-ს სულ უეღურება სდევდა.

ქედად მითხრობიდა უთა შემთხვეუ, როდესაც გვირგვინის გურთხეუ არ მოხდა იმის გამო, რომ მეფე უღრთოდ გარდაცვდა. ეს იყო ეღურად მესუთე—ის ტახტზე ავიდა ტრან აზრდეს 1403 წელს, ხოლო გვირგვინის გურთხეუ დანიშნული იყო 22 თვისისათვის. მაგრამ მეფის ბიძამ, გორდესტრის ჭეღოტმა, რომელიც მართედად (რეგენტად) იყო დანიშნული, ზელთ იგლო გვირგვინი, მეფე და იმისი ძმა დამპტიმარ ტურერის ციხეში და თითარ იგურთას გვირგვინი გვეს იფლის რინარდ მესამის „სახელით, ხოლო თაფს მისწლებიანდა-ხოტინი, ეს ამბეა დაცირელებით მისწენუელია შექმბირის ტრაკედაში „რინარდ მესამე“.

სავურტრე ახალი ათონის მონასტრისას

კოვებისა და შექნების შერე არა გვექნება რაო. ისინი გავლენას იკონიებთ თაფათო ცოლებზე და ამის გამო წუენ ბატალიონს, როგორც სურთ, ისეთს მამართლებს მისწეწარ; წუენ კი მთაი გორგა სავურტრე არა გვეხრსო. გარდა ამისა, შეიადგება ქირები იმის წი-

სევა ეღურადების შესახებდაც ასეთი სამწუხრო მოგონებების ისტორიაშიც. როგორც ეღურად მესუთე, ეღურად მეთრეც ისევე იყო შოგლეული, ხოლო მეოთხე და შექმევე ეღურადები ვამაფილობაშევი დაიხრინენ. უგლეს მინცებთაცან, რომელთაც ეს სახელი ერქვათ, მინცი ეღურად შავი

თაფის მამაზე ადრე მოკვდა, გერბის შექმნის შვილი, ეღურადი, რინარდ მესამე მოკვდა, ხოლო რინარდ მესამის შვილი, ისიც ეღურადი ცამტეო წლისა მოკვდა. გეორგ მესამეს ჭეღოტმა მამა ეღურადი, ჭეღოტე იორგისა, რომელიც 21-ის წლისა მოკვდა, დასტოვა

შედი ედუარდი, ჰერცოგი კენტისა (დედათა დედა ვიქტორიას შვილი), რომელიც მისზედ შეფესთან ერთად ერთს თვეში მოკვდა. როგორც ვიცით, დღევანდელი მეფის შედისიც, რომელიც ახალგაზრდა მოკვდა თავის ქორწილის წინ დღეს, ედუარდი ერეკლე.

მისი ცამო გასაყვარებელი არ არის, რომ თითო განათლებული ინგლისელიც ცრუმორწმუნენი შეიძენ და იტანებენ ბებია ბიძის დედაცის წინაწარმტყულებობს, რომელიც არწმუნება ხელს, რომ შეეძგე ედუარდი გვირგვინის კურთხევისად ვერ იცოტლებსო.

რას არის ბავშვი? ერთი ინგლისურმა ჟურნალმა ჯიღლო დანაშნ იმისთვის, ვინც ნამდვილად ჰასუს მისცემს ამაზე: „რას არის ბავშვი?“ ბევრმა გამოთვალა ჟურნალს ჰასუს; ჩვენ ზოგიერთებს მოგვიყვანო.

— ბავშვი გაცნობრობის კვირალია, რომელსაც უკრ ზრუნვა არ შეუხება.—მამის მტოტეჟე დედის სიყვარულში.—გრძობა, რომელიც ხსნს სთავახო კერად კარდაქმნის ხოლმე.—ზაწა ქმნილება, რომელსაც ზურგზე ჰქვიდა მუღღლეთა სისურული და მუწურებანი.—ბუნებისაგან ვადაზე წარმოადგენილი გეგსლია, რომელიც კარდახდა აუდილეულია.—გოგონა, ცხოვრების ხეზე გამოილიდა—დედაცის საუბრისთვის თვისების აღმქვრელია: თავიანწირთა.—ნახი, წესრიგი და უსრატებლო ქმნილება, მაგრამ უმისოდ გი დედაშივა მათოკებდა ბრუნდას.

— უფლად ქვეშევრების მოქალაქე, რომელმაც არც ერთი ენა არ იცის.—ისეთი მოცინება, რომელიც ხელს ძალს უკარგავს.

— ზაწა არსება, რომელიც უფრო მეტს ზრუნვას ითხოვს, რამდენადაც იგი ზარკაა.—უგონო შეშავილი მამისა და დედის შორის და იმათი გულების ადგნების საერთო წერტილი.—ზაწა ქმნილება, რომლის შინარული დიმიდიც კაცს ანკლოტებს აცინებს.—

ერთად ერთი სისრულიც ქვეყანაზე, ხოლო უოკელი დედა ბუნებრივ მფლამბოდა ამ სურვისა.—სიყვარული სქევა ქალის სიმუხოდ.—სიყვარულის ხაჯის ტრეგებია.

— გასაღება, რომელიც უფლა წოდების, ხარისხის და ხელისონობის ტულებს ადებს.—ის არის, რაც ხსნს, თავის ბუნებრივ ჰეოუს, სიყვარულს მკვიდრს, მოთმნებს უზომოს, ზედებს გამრჯებს. ფეხებს გრძელს, დღევანდელს ამოკლებს, ვიბეს ასუმუტებს, ტანი-სმოსის უფრო იდხსნს ატრებიუნებს; წარსულს ავილიდა ავიწვებანებს და მომავალზე უფრო ნათლად აურებიუნებს.

მოხერხებული აშერიაკელი. სან-ფრანცისკოდან ნიუ-იორკში რჩისის ცხით მიემსახვრებოდა თორმე ახლად უფრად-წერილი ცოლქმარი. ეს ცხა უდაბირო ადელიბაზედ მიდის და ბევრჯან წყადი მხედავს სმამბედავით. ერთ დღეს ახალგაზრდა ქალს სამინადა მისწერებოდა მისიყვარულე ქმარს გაცონები შემოუფლად, მაგრამ, ბევრ ერთი წვეთი ვერ უშოინა. ცოლის ტრეგული შეწხებულს ამერიკელს დუქანხია, ვინც ერთ ნაჭერ ეინულს მომტარს, 100 მანეთს მიმეცემო. ესემა ჯიღლომ ბევრს აუბდა თორმე მად. წამომჯდარა ერთი ამერიკელი, გასულა საქონლესი ვგანში და იქიდან ეინულით სავსე თეფში გამოუტარა. ახალგაზრდა ქალი დახითანსად შეეჭვა ეინულს და წერულით მოიკლეს. მთვრელს ესევე ისტრიათი განმორდა. ქმარს მიუმართეს შერიველისთვის და უთხოვინა ეინული, ამისთან 100 მანეთსაც დაჭბრევიდა. მაგრამ, სურბელორად, ამერიკელს ურთი განუცხადებია. მაშინ ფულადი გამოყვებულ ქმარს მხოლოდა ცარქილია ქმარს, გაუწვდა ამერიკელისთვის და უოქამის, სულ შენი იფუს, იღონდ ერთი ნაჭერი ეინული მომტარს.

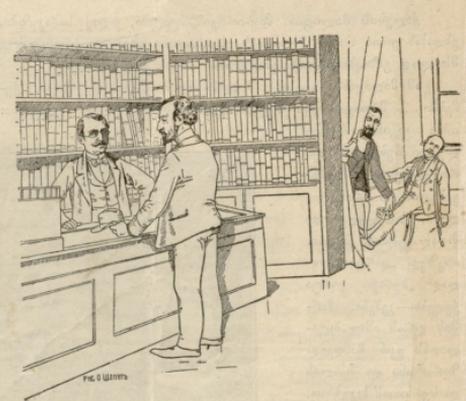
— შეუძლებელია. ბატონო ჩემო!—უთქვამს ამერიკელს,—მეტ ეინულს ვეღარ ავიხეკეთი განსვენებულ ბიძინების ცვაშს: სიხვა და სანამ ნიუ-იორკში მიყვარდი ცაბნწრებო.

ამ სიტყვებზე ცოტებულ მიღდარს ჰირი დუღია.

- 1
დამწეული კელა-მელა
ვენანში შიხარბა...
მიცნებულებს ნელა-ნელა,
ღამე-ყოფის ეფარება.
- 2
ბოლოს შეგრა ჰნაბა კარი,
მაგრამ აზრი კი, წაუბდა;
ბალი იყო სულ მაღლარი
და დალოარი არ დაუბედა.
- 3
ყურბინი რომ მიღლა ჰნაბა
მიწვილებულ-შინაბდული,
დაულო მას წაუწმა ხაბა,
აუტვირდა მსუნანს გული...
(ბაკის თარგმანიდან)

წიგნების ბაზმოდამთბ ტფილისში.

- შეიძლება. გაქვთ შილდის თხულებული!
- გამოდებო. ჰა... მე უფს!.. პიკის ტუნი... ტრეფი არ არის..
- შეიძლება. აა... მესმის თქვენ ბანქოს თამაშობდით! უკარცავად დაგი-შელო.

გამომცემელი დ. დ. რედუტორი ალ. ჯაბაბდარი